

УДК 336.71.334

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-24>

Казіміров М.А.

аспірант,

Державний податковий університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0299-3539>

Kazimirov Mykhailo

State Tax University

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКІВ З УРАХУВАННЯМ ІНТЕРЕСІВ РІЗНИХ ГРУП СТЕЙКХОЛДЕРІВ

У статті розглянуто основні положення та умови забезпечення рівня платоспроможності банку, який безпосередньо пов'язаний з показниками банківської ліквідності та детально розглянуто важливу тему управління ризиками неплатоспроможності банків, зосереджуючи увагу на інтересах різних груп стейкхолдерів. На основі проведення критичного аналізу існуючих теоретичних положень управління ризиками банків виявлено зацікавленість різних груп стейкхолдерів у формуванні механізму попередження неплатоспроможності банку як суб'єкта господарювання. Оцінка кількісно-якісних показників видів банківського ризику ліквідності дала можливість запропонувати модель комунікації та взаємодії банку зі стейкхолдерами для уникнення ризиків неплатоспроможності.

Ключові слова: банк, ліквідність, платоспроможність, активи, пасиви, ризики, стейкхолдери, грошові кошти, зобов'язання.

THEORETICAL FOUNDATIONS OF MANAGING BANK INSOLVENCY RISKS TAKING INTO ACCOUNT THE INTERESTS OF VARIOUS STAKEHOLDER GROUPS

The aim of this study is to conduct a critical analysis of existing theoretical positions on bank risk management, taking into account the interests of different stakeholder groups, and to develop a model for their communication and interaction with the bank to avoid insolvency risks. The relevance of this research is determined by the fact that, in modern economic conditions, the insolvency of banks affects not only the ability of clients to freely operate their funds placed in bank deposits but also significantly influences the stability of the country's financial system as a whole, since banking institutions are financial intermediaries in the financial market and significantly affect the macroeconomic indicators of the country. The following methods were used in writing the article: theoretical analysis, critical review, quantitative analysis, modeling, and analysis of legislation. The article thoroughly examines the important topic of managing insolvency risks of banks, focusing on the interests of various stakeholder groups. The author conducts an in-depth analysis of the relationship between banking liquidity and solvency, considering them as key elements of the stability of the banking system. The practical value of the article lies in the fact that the author presents a critical review of existing theoretical approaches to managing banking risks, including the assessment of quantitative-qualitative indicators of different types of banking liquidity risk. Special attention is given to the development of a model of communication and interaction between banks and their stakeholders, aimed at avoiding insolvency risks. The author proposes a comprehensive approach to identifying and managing different categories of risks, taking into account the interests of all stakeholders. A key aspect of the article is the development of an effective model for interaction with stakeholders, which allows optimizing risk management and ensures greater transparency and openness in banking activities. As a result, the article provides valuable information for professionals in the field of banking management and risk management, and can also be useful for developing strategies for banks' interaction with stakeholders in the context of managing financial risks.

Keywords: bank, liquidity, solvency, assets, liabilities, risks, stakeholders, monetary funds, obligations.

JEL classification: G21, G30, G33, M14, M40

Постановка проблеми. Проблематика даного дослідження обумовлена тим, що в сучасних умовах господарювання неплатоспроможність банків впливає не лише на можливість клієнтів вільно оперувати своїми коштами, що розміщені на банківських депозитах, але й суттєво впливає на стійкість фінансової системи країни в цілому, адже банківські установи є фінансовими посередниками на фінансовому ринку і досить суттєво впливають на макроекономічні показники країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій за визначеною проблематикою доцільно здійснювати за двома основними напрямками. За першим напрямком розглядаються основні підходи щодо трактування, визначення та розуміння «неплатоспроможності» банку таких нау-

ковців як Богомолова А.А., Бухтік М.І., Воронової Л.К., Ковальчука А.Т., Мазур Т.В., Нечай А.А., Огієнка В.І., Савченко Л.А., Сироти А.І. та інших [6], за другим напрямом розглядаються теоретичні підходи щодо визначення та класифікації банківських ризиків таких науковців як: Грюнінг Х., Губа М.О. [2], Дзюблюк О.В. [3], Марич М.Г., Мельничук Т.А. [6], Міщенко В.І. [7], Роуз П. [18], Сінкі Дж. [9] та ін. На перетині даних теоретичних засад доцільно буде визначити інтереси різних груп стейкхолдерів в умовах виникнення певних ризиків та оцінки їх впливу на неплатоспроможність. Проблематиці взаємовідносин банків зі стейкхолдерами присвятили свої дослідження М. Бричко, В. Коваленко [5], О. Еркес [7], Н. Шульга [9].

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значний обсяг досліджень у сфері управління ризиками неплатоспроможності банків, існують аспекти, які залишаються недостатньо дослідженими. Зокрема, мало уваги приділяється розробці та імплементації інтегрованих інформаційних систем, які б враховували специфіку інтересів різних груп стейкхолдерів в контексті прогнозування ризиків неплатоспроможності. Також залишається відкритим питання про ефективність існуючих методик оцінювання ризиків у змінних умовах глобалізації та цифровізації фінансових ринків. Крім того, потребує додаткового дослідження механізм залучення та управління участю стейкхолдерів у процесі розробки стратегій мінімізації ризиків.

Метою даного дослідження є здійснення критичного аналізу існуючих теоретичних положень управління ризиками банків з урахуванням інтересів різних груп стейкхолдерів та розроблення моделі їх комунікації та взаємодії з банком для уникнення ризиків неплатоспроможності.

Вклад основних результатів дослідження. Згідно Закону України від 23.02.2012 № 4452-VI «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» [1] неплатоспроможним вважається банк, щодо якого Національний банк України прийняв рішення про віднесення до категорії неплатоспроможних у порядку, передбаченому Законом України «Про банки і банківську діяльність». Згідно зі статтею 76 Закону України «Про банки і банківську діяльність», невиконання зобов'язань перед кредитором через брак ліквідності є підставою для віднесення банку до категорії неплатоспроможних [2].

Виділяють наступні ознаки неплатоспроможності банку: наявність зобов'язань перед кредиторами; грошовий характер цих зобов'язань; вимоги безперечних кредиторів; граничний термін несплати вимог кредиторів; відповідність суми прострочених беззаперечних грошових вимог установленому законом мініальному розміру для відкриття провадження у справі про банкрутство [15, с. 247–253].

Такий показник як достатність (адекватність) регулятивного капіталу банку напряму пов'язаний із платоспроможністю банку. Отже, платоспроможність – це не тільки можливість перетворення активів у такі, що швидко реалізуються, але й спроможність юридичної особи виконати свої зобов'язання в повному обсязі. Тому платоспроможність розглядається паралельно з поняттям «ліквідність». Платоспроможність комерційного банку – це фактична здатність виконати свої фінансові зобов'язання перед своїми клієнтами і контрагентами в установлений термін [2]. Таким чином, можна сказати, що в забезпеченні стабільності діяльності комерційного банку ліквідність первинна, а платоспроможність – вторинна.

При цьому, банківська ліквідність – це спроможність банку своєчасно і в повному обсязі виконувати свої зобов'язання, що визначається збалансованістю між строками і сумами погашення розміщених активів та строкам і сумами виконання зобов'язань, а також строками та сумами інших джерел і напрямів використання коштів [8]. Саме тут виникає поняття ризику ліквідності банку, що виникає не лише внаслідок незбалансованості активів і зобов'язань за строками,

а й унаслідок відсутності можливості задовільнити потреби клієнтури в кредитуванні [10]. Дослідник П. Роуз зазначає, що банк вважається ліквідним, якщо він має доступ до коштів, які можуть бути залучені за розумною ціною і саме в той момент, коли вони необхідні [18].

Банківський ризик слід розглядати як ймовірність недоотримання доходів або зменшення ринкової вартості капіталу банку внаслідок несприятливого впливу зовнішніх чи внутрішніх чинників, стану корпоративного управління, а також потенційну можливість отримати додатковий прибуток у разі реалізації певних, прийнятних для банку, фінансових ризиків.

Банки як фінансові посередники беруть на себе ризики, що виникають між кредиторами та боржниками, тому ефективна організація системи ризик-менеджменту є важливою для діяльності банку. Згідно з моделлю управління, що відповідає передовій практиці, за корпоративне управління та різні аспекти управління ризиком у банку відповідає багато сторін. Ключовими гравцями є: органи регулювання й законодавчі органи, органи нагляду, акціонери, члени спостережної ради, члени правління, внутрішні аудитори, зовнішні аудитори та інші. Кожний із цих гравців має чітко визначені обов'язки, що стосуються конкретного аспекту кожної зони ризику, рис. 1 [16, с. 108–122].

Проте, для того аби сформувані відповідну систему управління ризиками, яка дозволить врахувати інтереси різних груп стейкхолдерів, необхідно спочатку розглянути основу класифікації банківських ризиків, а саме: тип (вид) комерційного банку; сфера виникнення і впливу банківського ризику; склад клієнтів банку; метод розрахунку ризику; ступінь банківського ризику; розподіл ризику в часі; характер обліку ризику; можливість управління банківськими ризиками, рис. 2.

Як видно з рис. 2 до ризиків, що можуть бути пов'язані із стейкхолдерами відносяться всі ризики обумовлені станом зовнішнього середовища, до яких належать політичні, соціально-економічні, економічні, географічні та інші ситуації і викликані ними збитки банку і його клієнтів.

При цьому, окремо виділяють економічні зовнішні ризики, що не пов'язані безпосередньо з його діяльністю, а саме: нестійкість валютних курсів; інфляція; неплатоспроможність чи банкрутство клієнтів банку, відмову його від платежів і несплату боргу в установлений термін; зміна ціни товару після укладання контракту; помилки в документах чи оплаті товарів; зловживання клієнтами або розкрадання ними валютних коштів, виплату за підробленими банкнотами, чеками [20, с. 22].

На цьому етапі доцільно розглянути категорії ризиків, що впливають на неплатоспроможність банку та, в подальшому визначити стейкхолдерів, які зацікавлені у оцінці таких ризиків [21].

Відповідно до Методичних вказівок з інспектування банків «Система оцінки ризиків», затверджених постановою Правління Національного банку України від 15.03.2004 № 104 [13], Національний банк України виділив дев'ять категорій ризику. В результаті категоризації ризиків, необхідно зазначити, що існують дві групи стейкхолдерів, що зацікавлені в оцінці платоспроможності банку:

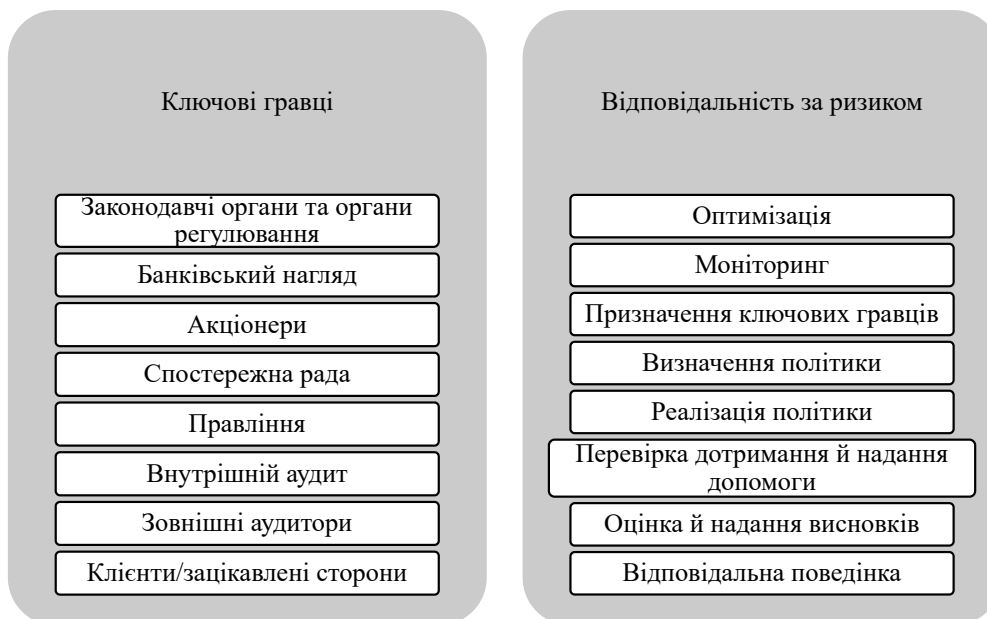


Рис. 1. Учасники системи ризик-менеджменту банку

Джерело: складено автором



Рис. 2. Критерії класифікації та види банківських ризиків

Джерело: [11]

– зовнішні, це ті які сформувалися під впливом зовнішнього середовища прямої взаємодії – споживачі, держава, конкуренти;

– внутрішні, обумовлені функціональними складом внутрішнього середовища – акціонери банку, топ-менеджмент, непривілейовані працівники [4].

Отже, зацікавлені сторони можуть мати як прямий, так й опосередкований вплив на ефективність функціонування банку. Стейкхолдери формують взаємозалежну систему, що спонукає розвиток діяльності банківської установи, або ж навпаки, створює перешкоди, тим самим збільшуючи ризики щодо взаємодії

у випадку виникнення конфліктів інтересів між ними. В залежності від ролі та вагомості впливу на діяльність банку стейкхолдери мають можливість долучатись до забезпечення фінансової стійкості та формування економічного прибутку, а також одержувати його частку (винагороду) та / або задовольняти власні нефінансові інтереси (рис. 3).

Саме тому вважаємо, що ідентифікація стейкхолдерів, моніторинг взаємовідносин задля спрямування спільних зусиль у досягненні стратегічних цілей банку, оцінка ефективності та результативності від взаємодії із зацікавленими особами мають визначатись банком як об'єкти управлінського обліку. Типово найбільш розповсюдженими показниками результативності взає-



Рис. 3. Типові інтереси стейкхолдерів банку

Джерело: [14]

мовідносин між банком та стейкхолдерами вважаються загальні економічні показники, що характеризують ефективність функціонування банку, а от показники ліквідності і платоспроможності в їх перелік не входять. В принципі такий підхід зрозумілий, адже в економіці розповсюджені випадки, коли компанія може бути не прибутковою, проте ліквідною і платоспроможною. Дані принципи використовуються в практиці визначення ймовірності банкрутства компанії, для банків це виглядає дещо інакше, адже вони одночасно фінансові посередники й кредитні установи.

Головні причини, які призводять до банкрутства банків можна поділити на зовнішні, які не залежать від керівництва установи та її акціонерів, та внутрішні, які спричинені чинниками, що існують в середині установи, що відповідає наведеній класифікації стейкхолдерів, рис. 4.

Тобто в даному випадку ризик неплатоспроможності доцільно пов'язувати з таким категорійним ризиком як ризик ліквідності, що характеризує «наявний або потенційний ризик для надходжень та капіталу, який виникає через неспроможність банку виконувати свої зобов'язання в належні строки, не зазнавши при цьому неприйнятних втрат» [12].

В теоретичних аспектах виділяють три види банківського ризику ліквідності: внутрішній балансовий, ліквідності ринку та ризик подій, рис 5.

До показників, що характеризують такий ризик відносять [11]:

- коефіцієнт миттєвої ліквідності з нормативом не менше 20%;
- коефіцієнт загальної ліквідності зобов'язань банку з нормативом не менше 100%;
- співвідношення високоліквідних і робочих активів з нормативом не менше 20%;
- коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань, що має знаходитися в діапазоні 70–80%;
- коефіцієнт співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів, збільшення якого свідчить про погіршення ліквідності;

– коефіцієнт генеральної ліквідності зобов'язань, збільшення якого свідчить про покращення ліквідності [22].

Для забезпечення відповідних значень даних показників в банківському менеджменті застосовують основні методи управління ризиком ліквідності:

– управління активами, яке передбачає підвищення продуктивності роботи банку шляхом ефективного розміщення залучених грошових коштів у відповідності до принципів прибутковості активів, диверсифікації активних операцій, раціоналізації структури активів та створення резервів з метою зменшення ризиків;

– управління пасивами, що передбачає забезпечення загального прогнозованого попиту на ліквідні кошти шляхом мобілізації ліквідних коштів на ринку грошей у відповідних потрібних обсягах;

– збалансоване управління (активами і пасивами), що забезпечує прибутковість банківських операцій шляхом координації рішень відносно джерел залучення та напрямів розміщення коштів за їх обсягами та термінами [17, с. 610–615].

Наразі, в банківській практиці, аби усунути непорозуміння з різними категоріями стейкхолдерів застосовується надання прозорої публічної звітності щодо діяльності банку, величини його активів і пасивів, ефективності банківського менеджменту. В цілому, ефективна взаємодія зі стейкхолдерами – це можливість виконувати успішно завдання без марнування часу, енергії, ресурсів, що потрібні для реалізації цього завдання, а також таке виконання завдання має бути виконано в погоджений, потрібний, прийнятний, зрозумілий спосіб або манеру взаємодії [19, с. 104–107].

Якщо говорити про події ризику, то вони як правило прописуються в основних документах як форсмажорні обставини і передбачають умови за яких банк не може виконати свої зобов'язання, тобто дотриматися певного рівня ліквідності.

Балансовий ризик ліквідності банку може бути подоланий при формуванні або дотриманні вже при-



Рис. 4. Класифікація основних причин банкрутства банків

Джерело: [7]

йнятих граничних значеннях певних критичних показників, що характеризують ризик ліквідності і вже були зазначені раніше. При проведенні аналізу фінансових показників такий вид ризику має бути своєчасно ідентифікований та усунений.

Найбільшим за своїм рівнем виступає ринковий ризик, де виникають фактори які заважають банку ефективно управляти своїми активами і пасивами, іншими словами це погравлення фінансового ринку через погіршення загального стану економіки, що в цілому впливає на можливості оперувати своїми коштами у банках.

Для ефективної комунікації із стейкхолдерами пропонується застосування моделі взаємодії, яка передбачає урахування очікувань, потреб, цілей та інтересів зацікавлених осіб, їх взаємоузгодження та спільну

розробку певних дій щодо мінімізації витрат та підвищення ефективності функціонування банку, рис. 6.

Висновки. Розглянуті основні положення і умови забезпечення платоспроможності банку показали, що даний показник напряму пов'язаний з показниками банківської ліквідності, які для забезпечення ефективної діяльності банку мають відповідати встановленим нормативам. Саме значення цих нормативів та їх дотримання сигналізують стейкхолдерам про наявність або відсутність суттєвих ризиків, що можуть привести до неплатоспроможності банку. При цьому різні групи стейкхолдерів зацікавлені в різних категоріях показників. З метою зменшення ризиків банкам пропонується активніше застосовувати диференційовані методи управління ризиками та відслідковувати стан ринкового ризику, який лише опосередковано піддається впливу.

Балансовий (внутрішній) ризик ліквідності	<ul style="list-style-type: none"> імовірність того, що банк у певний період не зможе виконати своїх зобов'язань за рахунок наявних ліквідних активів внаслідок незбалансованості активів і пасивів за термінами і сумами
Ризик ліквідності ринку	<ul style="list-style-type: none"> імовірність виникнення ситуації, коли банк у певний момент не зможе придбати на фінансовому ринку потрібних коштів у необхідному розмірі за існуючою ринковою ставкою внаслідок недостатнього обсягу торгівлі або через низький кредитний рейтинг самого банку-позичальника
Ризик події	<ul style="list-style-type: none"> імовірність зменшення доходів і капіталу банку внаслідок виникнення надзвичайних ситуацій

Рис. 5. Характеристика видів банківського ризику ліквідності

Джерело: [11]

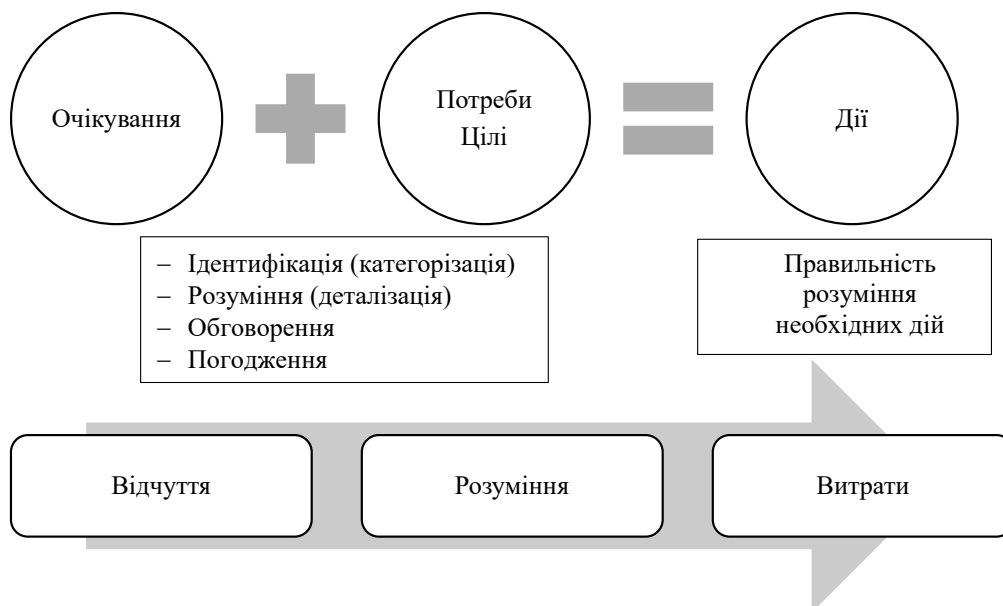


Рис. 6. Модель комунікації та взаємодії зі стейкхолдерами

Джерело: створено автором

Список використаних джерел:

1. Закон України від 23.02.2012 № 4452-VI «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>
2. Закону України «Про банки і банківську діяльність» 2121-III, редакція від 29.07.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
3. Про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах. Положення, схвалено постановою Правління Національного банку України від 11 липня 2018 року № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18>
4. Постанова Правління Національного банку України 22 грудня 2020 року м. Київ № 166 Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/legislation/Resolution_22122020_166
5. Методика розрахунку коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR), затверджена Постановою Правління Національного банку України від 24.12.2019 № 1001-рш. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1001500-19#n11>
6. Грудзевич У.Я. Проблеми та перспективи впровадження вимог «Базель III» при визначенні ліквідності банків України. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: зб. наукових праць*. 2018. Вип. 2 (130). С. 57–62.
7. Губа М.О., Поліщук М.В. *Ризики в банківській системі України. Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 3.
8. Давидов О.І. Модель формування фундаментально-стейкхолдерської доданої вартості підприємств. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2019. Вип. 1 (53). С. 154–162.
9. Демчук Н.І. Управління банківськими ризиками. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 24. Ч. 1. С. 117–119.
10. Еркес О., Гордієнко Т. Нові нормативи ліквідності в системі ризик-орієнтованого нагляду за діяльністю банків України. *Економіка і суспільство*. 2019. Вип. 20. С. 635–642.
11. Кузьмак О.М. Ефективна система ризик-менеджменту як дієвий засіб забезпечення стійкості банківських установ. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. № 2. Т. 2. С. 164–166.
12. Коваленко В.В. Ризик – менеджмент в системі стратегічного управління фінансовою стійкістю банківської системи. *Вісник Української академії банківської справи*. 2010. № 1. С. 33–39.
13. Марич М.Г., Марич А.В. Банківські ризики та система управління ними. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Сер.: Економічні науки. 2017. Вип. 23 (3). С. 84–88.
14. Міщенко В.І., Міщенко С.В. Управління кредитним ризиком на основі вдосконалення забезпечення банківських позик. *Фінансовий простір*. 2015. № 2. С. 77–84.
15. Партин Г.О. Ризики у сучасній банківській діяльності та шляхи їх зниження. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21.9. С. 247–253.
16. Роуз П. Банківський менеджмент: пер. з англійської мови з 2-го вид. Київ: Інтернаука, 1998. 834 с.
17. Сінкі Дж. Фінансовий менеджмент у комерційних банках. Київ: Банківська справа, 2012. 712 с.
18. Христофорова О.Ф., Мінасян М.Т. Ліквідність банківської системи та практичні аспекти її забезпечення в сучасних умовах України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2019. Вип. 36. С. 109–114.
19. Ярмолюк О. Теорія стейкхолдерів як складова управлінського обліку банків. *Наукові читання 2023. Розвиток обліково-аналітичних, контрольних і податкових аспектів управління: європейський вектор: зб. праць учасників науково-практ. конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів (16 травня 2023 р.)*. Житомир. 2023. С. 104–107.
20. Demirguc-Kunt A. Bank Capital: Lessons from the Financial Crisis. IMF Working Paper. 2010. WP / 10 / 286. 35 p.
21. Financial Risk Manager. URL: <https://top-finance.net/frm/>
22. Risk management ISO 31000. URL: https://www.iso.org/files/live/sites/isoorg/files/archive/pdf/en/iso_31000_for_smes.pdf

References:

1. Zakon Ukrainy vid 23.02.2012 № 4452-VI "Pro systemu harantuvannya vkladiv fizychnykh osib" [Law of Ukraine from 23.02.2012 No. 4452-VI "On the Deposit Guarantee System for Individual"]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>
2. Zakonu Ukrainy "Pro banky i bankivsku diyalnist" 2121-III, redaktsiya vid 29.07.2023 [Law of Ukraine "On Banks and Banking Activity" 2121-III, edition of 29.07.2023]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
3. Pro orhanizatsiyu systemy upravlinnya ryzykamy v bankakh Ukrainy ta bankivskykh hrupakh. Polozhennya, schvaleno postanovoyu Pravlinnya Natsionalnoho banku Ukrainy vid 11 lyulya 2018 roku № 64 [On the Organization of the Risk Management System in Banks of Ukraine and Banking Groups. Regulation, approved by the resolution of the Board of the National Bank of Ukraine from July 11, 2018, No. 64]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18>
4. Postanova Pravlinnya Natsionalnoho banku Ukrainy 22 hrudnya 2020 roku m. Kyiv № 166 Pro vnesennya zmin do deiakykh normatyvno-pravovykh aktiv Natsionalnoho banku Ukrainy [Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine on December 22, 2020, Kyiv No. 166 On Amendments to Certain Regulatory Legal Acts of the National Bank of Ukraine]. Available at: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_22122020_166
5. Metodyka rozrakhunku koefitsiyenta chystoho stabilnoho finansuvannya (NSFR), zatverdzhena Postanovoyu Pravlinnya Natsionalnoho banku Ukrainy vid 24.12.2019 № 1001-rsh [Methodology for Calculating the Net Stable Funding Ratio (NSFR), approved by the Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine from 24.12.2019 No. 1001-rsh]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1001500-19#n11>
6. Hrudzevych U. Ya. (2018) Problemy ta perspektyvy vprovadzhenya vymoh "Bazel III" pry vyznachenni likvidnosti bankiv Ukrainy [Problems and Prospects of Implementing "Basel III" Requirements in Determining the Liquidity of Ukrainian Banks]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy: zb. naukovykh prats*, no. 2 (130).
7. Huba M. O. Poliychuk M. V. (2018). Ryziky v bankivskiy systemi Ukrainy [Risks in the Banking System of Ukraine]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*. № 3.
8. Davydov O. I. (2019). Model formuvannya fundamentalno-steykholderskoyi dodanoyi vartosti pidpryyemstv [Model of Forming the Fundamental-Stakeholder Added Value of Enterprises]. *Naukovyy visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya "Ekonomika"*, no. 1 (53), pp. 154–162.
9. Demchuk N. I. (2017). Upravlinnya bankivskymy ryzykamy [Management of Banking Risks]. *Naukovyy visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, no. 24. Ch. 1, pp. 117–119.

10. Erkes O., Gordiyenko T. (2019). Novi normatyvy likvidnosti v systemi ryzyk-orientovanoho nahlyadu za diyalnistyu bankiv Ukrainy [New Liquidity Standards in the System of Risk-Oriented Supervision of Banks' Activity in Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo*, no. 20, pp. 635–642.
11. Kuzmak O. M. (2011). Efektyvna systema ryzyk-menedzhmentu yak diyevyy zasib zabezpechennya stiykosti bankivskykh ustanov [An Effective Risk Management System as an Effective Tool for Ensuring the Stability of Banking Institutions]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, no. 2. T. 2, pp. 164–166.
12. Kovalenko V. V. (2010). Ryzyk – menedzhment v systemi stratehichnoho upravlinnya finansovoyu stiykistyu bankivskoyi systemy [Risk Management in the System of Strategic Management of the Financial Stability of the Banking System]. *Visnyk Ukrayinskoyi akademiyi bankivskoyi spravy*, no. 1, pp. 33–39.
13. Marych M. H., Marych A. V. (2017). Bankivski ryzyky ta systema upravlinnya nymy [Banking Risks and Their Management System]. *Naukovyy visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Ser.: Ekonomichni nauky*, no. 23 (3), pp. 84–88.
14. Mishchenko V. I., Mishchenko S. V. (2015). Upravlinnya kredytnym ryzykom na osnovi vdoskonalennya zabezpechennya bankivskykh pozik [Credit Risk Management Based on the Improvement of Banking Loans Provision]. *Finansovyy prostir*, no. 2, pp. 77–84.
15. Partyn H. O. (2011). Ryzyky u suchasniy bankivskiy diyalnosti ta shlyakhy yikh znizhennya [Risks in Modern Banking Activity and Ways of Their Reduction]. *Naukovyy visnyk NLTU Ukrainy*, issue 21.9, pp. 247–253.
16. Rouz P. (1998). *Bankivskyy menedzhment: per. z anhliyskoyi movy z 2-ho vydu* [Banking Management: Translated from English, 2nd edition]. Kyiv: Internauka, 1998. 834 p.
17. Sinkiy Dzh. (2012). *Finansovyy menedzhment u komertsiyynykh bankakh* [Financial Management in Commercial Banks]. Kyiv: Bankivska sprava, 712 p.
18. Khrystoforova O. F., Minasyan M. T. (2019). Likvidnist bankivskoyi systemy ta praktychni aspekty yiyi zabezpechennya v suchasnykh umovakh Ukrainy [Liquidity of the Banking System and Practical Aspects of its Provision in the Modern Conditions of Ukraine]. *Naukovyy visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, issue 36, pp. 109–114.
19. Yarmolyuk O. (2023). Teoriya steykholderiv yak skladova upravlin'skoho obliku bankiv [Stakeholder Theory as a Component of Banks' Management Accounting]. *Naukovi chytannya 2023. Rozvytok oblikovo-analitychnykh, kontrol'nykh i podatkovykh aspektiv upravlinnya: yevropeys'kyy vektor: zb. prats' uchasnykiv nakovo-praktych. konferentsiyi naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv, doktorantiv ta aspirantiv (16 travnya 2023 r.)*. Zhytomyr: Poliss'kyy natsional'nyy universytet, pp. 104–107.
20. Demircuc-Kunt A. (2010). Bank Capital: Lessons from the Financial Crisis. IMF Working Paper. 2010. WP / 10 / 286. 35 p.
21. Financial Risk Manager (2010). Available at: <https://top-finance.net/frm/>
22. Risk management ISO 31000. Available at: https://www.iso.org/files/live/sites/isoorg/files/archive/pdf/en/iso_31000_for_smes.pdf